

ประวัติพระเจ้าใหญ่องค์แสน

วัดโพธิ์ ตำบลเขมรราช อำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี

พระเจ้าใหญ่องค์แสน

เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๑.๐๕ เมตร สูงรวมเกศ ๑.๕๕ เมตร สร้างด้วยอิฐโบราณ ถูด้วยน้ำเصرดอกไม้น้ำและน้ำเปลือกไม้ ตามภูมิปัญญาของคนโบราณ (สมัยนั้นไม่มีปูนซีเมนต์) เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองของชาวเขมรราชตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน เก่าแก่ที่สุดองค์หนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี พระพุทธรูปลักษณะนี้มีเพียงองค์เดียวเท่านั้นที่ประดิษฐานอยู่ตามริมฝั่งลำน้ำโขง จากต้นน้ำจรดได้นำ จะสร้างมาแต่ในสมัยใดนั้นยังหาหลักฐานที่ชัดเจนยืนยันไม่ได้เพราะไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ เพียงแต่ได้รับการบอกเล่าสืบต่อกันมาจากผู้สูงอายุคนโบราณเท่านั้น ซึ่งท่านเหล่านี้ต่างถึงแก่กรรมกันหมดแล้ว มีการพยายามค้นคว้าหาข้อมูลแต่ไม่พบ คงเหลือแต่ที่หอสมุดแห่งชาติเท่านั้นที่ยังไม่ได้ทำการค้นคว้า มีนายด่านศุลกากรท่านหนึ่งเคยบอกไว้ว่า มีประวัติพระเจ้าใหญ่องค์แสนอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติ และเคยอ่านพบ บอกว่าพระเจ้าใหญ่องค์แสนสร้างก่อนพระเจ้าใหญ่องค์โต วัดปากแซง ถ้าท่านใดมีโอกาสได้อ่านหรือพบประวัติพระพระเจ้าใหญ่องค์แสน ขอความกรุณาแจ้งให้ทางวัดทราบด้วย จะได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานต่อไป

พระเจ้าใหญ่องค์แสน ประดิษฐานที่วัดโพธิ์ ในเขตเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เดิมอยู่ในวิหารเล็กๆ ขนาด ๖ คูณ ๑๒ เมตร ก่อด้วยอิฐโบราณถือดินเหนียวเก่าแก่มา ก ๆ ซึ่งอิฐดินเดิมได้ทำการบรรจุไว้ได้วิหารหลังสร้างใหม่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๕ โดยพระครูวรกิจโกวิท เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ได้ปรับปรุงฐานแท่นเดิมซึ่งยกให้สูงขึ้นในปัจจุบัน ลงรักปิดทองคำแท้ ร้อยเปอร์เซ็นต์หุ้มองค์พระเจ้าใหญ่องค์แสนไว้

ความศักดิ์สิทธิ์และอภินิหาร

ไม่เป็นรองจากพระพุทธรูปองค์อื่นๆ ขึ้นอยู่กับความศรัทธาของผู้ที่มาบนบานไว้ และได้รับความสำเร็จสมประสงค์มากมาย

อภินิหารที่เห็นชัดเจนคือ เมื่อมีงานทำบุญเทศกาลประจำปีทุกปี ซึ่งจะมีขึ้นในช่วงวันเพ็ญเดือน ๔ (วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔) เหตุการณ์ในวันเปิดงานของทุกปี มักจะมีฝนตกลงมาแบบมือฟ้ามาวัดดิน บางครั้งทั้งลมและฝน แม้อากาศจะแจ่มใส ถ้าปีไหนฝนไม่ตกก็จะมีเหตุการณ์ให้ตกอกตกใจเกิดขึ้น แต่ก็ไม่ได้อันตรายใดๆ แต่ระยะ ๔ - ๕ ปีให้หลังมานี้ ไม่ค่อยมีเหตุการณ์ฝนตกหนักเหมือนเดิมถึงมีก็ไม่หนักมาก แต่คนเฒ่าคนแก่เชื่อว่า การทำเขื่อนหินริมตลิ่งแม่น้ำโขงกันดินพัง เป็นการปิดทางพญานาคที่ขึ้นมาราบพระเจ้าใหญ่องค์แสนประจำปี ก็แล้วแต่ใครจะเชื่อและวิจารณ์กันไป แต่ก็เป็นนิมิตหมายแห่งความร่วมมือเป็นสุข เพราะผู้พบพระพุทธรูปองค์นี้คือ แม่ชีผู้ทรงศีลเปี่ยมด้วยเมตตาจิต การมาตั้งบ้านเรือนในพื้นที่ตรงนี้ เพราะมีความประสงค์ต้องการช่วยเหลือผู้หนีภัยร่อนมาพึ่งเย็น

กำเนิดเมืองเขมราฐภูธรธานี (ชื่อเดิม)

หมู่บ้านงพะเนียงที่เป็นที่ตั้งของเมืองเขมราฐในปัจจุบัน มีเรื่องเล่าว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๐ พระเจ้าตากสินมหาราช ได้มีรับสั่งโปรดเกล้าให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ยกกองทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ (ศรีสัตตนาคนหุต) แล้วด้อนผู้คนกลับเมืองสยาม พร้อมอัญเชิญพระแก้วมรกตมาด้วย ผู้คนก็แตกตื่นหนีภัยสงครามในครั้งนั้นไปคนละทิศละทาง มีคนกลุ่มหนึ่งมีแม่ชีเป็นหัวหน้าอพยพมาตามลำน้ำโขง และชักชวนผู้คนที่ผ่านพบตามเส้นทางร่วมเดินทางมาด้วยกัน และเพิ่มจำนวนเป็นกลุ่มใหญ่พอที่จะตั้งบ้านเรือนได้ โดยมีแม่ชี (แม่ขาว) ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนสมัยนั้นเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำในการตั้งหมู่บ้านขึ้นและกลายมาเป็นเมืองเขมราฐภูธรธานี และเป็นอำเภอเขมราฐในปัจจุบัน

ตามประวัติบอกเล่าว่า คนกลุ่มนี้ได้นำพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์องค์หนึ่ง ขนาดหน้าตักกว้าง ๐.๖๒ เมตร สูง ๐.๗๕ เมตร และพระพุทธรูปทรงเครื่อง ลายดอกฝักแวนที่สังขยาภูติลงมาถึงเอว แข็งสบงด้านล่าง หล่อด้วยทองเหลืองอีกองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นพระเก่าแก่เป็นพันๆ ปี แทนพระถูกสนิมกัดโหว่ไปหลายแห่ง หล่อตันทั้งสององค์นำมาประดิษฐานที่วัดโพธิ์แห่งนี้ ปัจจุบันได้ถูกคนใจบาปขโมยไปเมื่อ ๕ - ๖ ปีมานี้เอง แต่ก่อนประดิษฐานไว้ที่แท่นด้านขวาและซ้ายของพระเจ้าใหญ่องค์แสน ชาวบ้านส่วนมากไม่ทราบว่าเป็นพระพุทธรูปสำคัญมาก เพราะไม่เปิดเผย ทางวัดชะล่าใจเพราะเห็นว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีมานานแล้ว และไม่เป็นที่สนใจของใครเท่าใดนัก และพระพุทธรูปทั้งสององค์นั้นหนักมาก ต้องใช้คน ๔ - ๕ คน จึงยกขึ้นแทนได้ แต่ก็ไม่พ้นคนใจบาป พวกนี้มักเป็นกลุ่ม ทำที่มาค้าขายและนำรถมาพักหลับนอนที่ วัด ๗ - ๘ คันรถปีกอ๊อฟ เพราะทางวัดไม่ได้ห้ามบุคคลที่เดินทางมาจากต่างถิ่นเข้าพักและมีมาพักเป็นประจำ พอเวลาเช้าพระเณรไปร่วมฉันที่วิหารพระเจ้าใหญ่องค์แสน จึงรู้ว่าพระพุทธรูปสำคัญถูกขโมยใจบาปหายบ ซ้ำลักไปเสียแล้ว

แม่ชีผู้นำพาชาวบ้านมาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณที่ตั้งวัดทุกวันนี้ เพราะเป็นชัยภูมิที่อุดมสมบูรณ์ โดยไม่ทราบว่ามีพระพุทธรูปคือพระเจ้าใหญ่องค์แสนประดิษฐานอยู่ในบริเวณนี้ เพราะเป็นป่าที่รกชัฏมาก เต็มไปด้วยต้นไม้ขนาดพันธุ์ และสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อมีการออกล่าเนื้อมาเป็นอาหารเลี้ยงชีพ จึงไปพบพระพุทธรูปเข้าองค์หนึ่ง ตั้งประดิษฐานอยู่ในป่ารกนั้น (คือพระเจ้าใหญ่องค์แสน)

พระเทพวงศา (อุปฮาดคำ) เป็นลูกชายเจ้าเมืองอุบลและได้รับโปรดเกล้าให้เป็นเจ้าเมืองเขมราฐ คนแรก พร้อมโปรดเกล้าให้ตั้งหมู่บ้านงพะเนียง เป็นเมือง “เขมราชูร์ธานี” เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๗ ในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พร้อมกับตั้งเมืองยโสธร โดยขึ้นตรงต่อบางกอก รวมอายุตั้งแต่ตั้งบ้านงพะเนียงถึงปัจจุบัน (เขมราชูร์ ๒๕๕๓) เป็นเวลาได้ ๒๒๒ ปี และตั้งเป็นเมืองได้ ๑๘๖ ปี เมืองทั้งสามคือเมืองอุบล เมืองยโสธร และเมืองเขมราชูร์ธานี จึงมีสถานะเท่าเทียมกัน โดยขึ้นตรงต่อบางกอก (กรุงเทพฯ) ภายหลังเปลี่ยนเป็น “เขมรัฐ” และ “เขมราชูร์” ตามลำดับ

ในอดีตมีเมืองสำคัญที่มีชื่อคล้ายเขมราชูร์ คือ

๑. เขมรัฐ (เขียงตุง) อยู่ ณ ภูเขานของพม่า
๒. เมืองเลียมราชูร์ อยู่ในประเทศกัมพูชา

ทั้งสองเมืองเคยเป็นของไทยมาก่อน แต่จากเหตุผลในการปกครองสมัยนั้นจึงตกเป็นของประเทศอื่นไป

วันที่พบพระเจ้าใหญ่องค์แสน

คืนหนึ่งแม่ชีนิมิตฝันว่าบริเวณใกล้ๆ นี้มีพระพุทธรูปองค์หนึ่ง จึงระดมบริวารออกค้นหา ก็พบพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่บนแท่นเก่าๆ มีเครื่องไม้เกวาล์ยปกคลุมอยู่มองแทบไม่เห็น มีลักษณะสวยงามมาก หันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือ ทอดพระเนตรลวสู่แม่น้ำโขง ซึ่งนับเป็นนิมิตหมายที่เป็นมงคลยิ่ง จึงพร้อมใจกันตั้งวัดขึ้นบริเวณนั้นและตั้งบ้านเรือนอยู่รอบๆ บริเวณวัด ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “ก่งพะเนียง” ตั้งชื่อวัดว่า “วัดโพธิ์” เพราะมีต้นโพธิ์ใหญ่เป็นสัญลักษณ์ และเรียกขานพระพุทธรูปองค์นั้นว่า “พระเจ้าใหญ่องค์แสน” และเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั้งสองฝั่งโขงมาก เมื่อมีงานเทศกาลปิดทองประจำปี ก็จะมีผู้คนสองฝั่งโขงมาอย่างล้นหลาม ซึ่งทางวัดกำหนดเอาวันเพ็ญเดือนสี่เป็นวันเทศกาล (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ทุกปี) นับเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองเขมราฐ ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ก่อนหน้านี้นี้ ใครมีความเดือดร้อนเรื่องต่างๆ และอื่นๆ แล้วแต่กรณีทั้งในเขตเมืองและรอบนอก ถัดตกลงกัน ไม่ได้เข้าเมืองเขมราฐก็จะให้สาบานต่อหน้าพระเจ้าใหญ่องค์แสน เรื่องก็จบด้วยดี

ในอดีตนั้น เจ้าเมืองเขมราฐ และเจ้าเมืองต่างๆ ที่ขึ้นต่อเมืองเขมราฐ รวมทั้งอุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตรของเจ้าเมืองดังกล่าว จะประกอบพิธีกราบบังคม “สัตยานุสัจย์” ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทุกพระองค์ ตามรัชสมัยพระราชทานน้ำพิพัฒน์สัตยาปีละสองครั้งนั้น จะต้องมาทำต่อหน้าพระพักตร์พระเจ้าใหญ่องค์แสนที่วัดโพธิ์ประจำทุกปี

สรุป เมืองเขมราฐได้ถือกำเนิดขึ้น เพราะสตรีเพศ คือแม่ชีผู้ถือศีล ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มชาวบ้านตั้งหมู่บ้านก่งพะเนียง เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๑ และเป็นผู้พบพระเจ้าใหญ่องค์แสน ซึ่งอยู่ในป่ารกชัฏ ต่อมาหมู่บ้านก่งพะเนียงได้เป็น “เมืองเขมราชูร์ธานี” และ “เขมราฐ” เมื่อ พ.ศ. ๑๓๕๗ โดยที่ผู้นำได้ยึดถือหลักการศาสนา ศีลธรรม ความดีงามเป็นหลักในการปกครองมาตลอด ทำให้ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข จึงตั้งชื่อเมืองว่า “เขมราฐ” ซึ่งแปลว่า ดินแดนอันเกษมสุข และมีผู้สร้างพระพุทธรูปไว้ก่อนแล้ว พบคณะที่นำโดยแม่ชีผู้ถือศีล ตั้งมั่นอยู่ในธรรม ปฏิบัติตนเพื่อพ้นจากกิเลส โลก โกรธ หลง เพื่อนำตนให้พ้นจากทุกข์ นำสังคมในปกครองให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมความเมตตาดีงาม เพื่อประโยชน์สุขของทุกคน